

resimli

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI TARİHİ

(1946'dan 1961'e kadar) II

NARDİYA yayınları

resimli

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI TARİHİ

«1946 dan 1961 e kadar» II

VARDİYA YAYINLARI

VARDİYA YAYINLARI, Nuruosmaniye Cad. Grant İş Hanı
Kat 2 No. 36/203 Cağaloğlu - İSTANBUL

Grev yapan işçilerden bir grup savcılık dairesi önünde

GİRİŞ

Türkiye İşçi Sınıfı tarihinin 1946 yılına kadar olan önemli olaylarını, işçi sınıfının verdiği mücadeleleri ve bunun sonunda elde ettiği hakları bundan önceki I. broşürümüzde anlatmıştık. Şimdi, 1946 sonrası ekonomik ve siyasal gelişmeleri özetledikten sonra, «grev hakkı»nın yasalaştığı 1961 yılına kadar süren işçi sınıfı mücadelesini, yine resimli olarak anlatmava çalışacağız.

1946 yılında, ülkenin bütün güçlerinin desteği ile Kurtuluş Savaşımızı başarıya ulaştıran yüksek devlet memurları kadrosu'nun tek partili yönetimi, 23 yıllık iktidarlarının sonlarına gelmişti. Bu iktidarın ekonomik anlayışı devletçilikti.

İkinci dünya savaşı bitimnde, dünyada yaygınlık ve etknlik kazanan demokratik güçler ve demokrasi düşüncesi, bu tek parti iktidarını siyasal yönden çok partili demokratik düzene doğru zorlarken, buna bağlı olarak tek parti ideolojisi devletçilik de, batı kapitalizminin ideolojisi olan özel teşebbüsçülük doğrultusunda zorlanıyordu.

Bu oluşumda içerde de, 23 yıllık yüksek devlet memurlarının tek partili yönetimine karşı, köylü kesim ve bir kısım aydınlarca da kuvvetle desteklenen demokrasi düşüncesi, görünürdeki en belirgin iktidar adayı olabilecek sınıfın, o gün için toprak sahiplerinin, partileşerek iktidara gelmelerini kolaylaştırdı. Bu partinin adı da zaten Demokrat Parti olmuştu.

Bir anlamda çok partili demokrasiyi ve özel teşebbüsçü ekonomiyi savunan yeni iktidar, başaracağını söylediği **«görülmemiş kalkınma»**, **«nurlu ufuklar»**, **«her mahallede bir milyoner»** yaratabilmek uğruna gereken sermayeyi bulmak zorundaydı. Savaş yıllarında palazlanan «harp zenginleri»nin vurgunlarla, karaborsa ve devlet ihaleleri ile elde ettiği sermaye ise yeterli değildi.

İşçiler göçük altında

Bu koşullar, zaten daha önce var olan yabancı sermayenin, ülkemize daha çok akmaya başlamasının başlıca sebebi oluyordu. Dışarda, pazar bulma ihtiyacında olan batı sermayesi, içerde de sermaye birikimi yapamamış özel teşebbüsçü ekonomi savunucuları bulununca, yabancı sermaye artan ölçülerle ülkeye girmeye başladı ve yerleşti.

Yabancı sermayenin gelişi ile de dışa bağımlı ekonomi ve onun kaçınılmaz sonucu dışa bağımlı siyaset ülkemizde güç kazandı.

Yabancı sermaye ile birlikte, sermayenin dünya görüşü (kapitalizm) de ithal olunuyor ve toplumun çeşitli kesimlerinde etkili oluyordu. Artık iktidardakiler **«küçük Amerika olacağız»** diye öğünür oluyorlardı.

Öte yandan kaptalizm geliştikçe, mali sermaye etkinliğini artırıyor, bankalar çoğalıyor, işletmeler büyüyor, sömürü artıyordu. Aynı anda işçi sınıfı da sayısal büyüme gösteriyor ve bu gelişme işçi sınıfı hareketlerine de yaygınlık getiriyordu. Sendikacılar toplu sözleşme ve grev hakkı talep etmeye başlıyorlardı.

Banka sermayesi ve ticaret erbabı güçlendikçe de toprak sahiplerinin iktidarı eski gücünü yitirmeye başlıyordu. Kırlar yedek parçası bulunmayan traktörlerin mezarlığı haline gelmişti. Ekonomideki bu bunalım siyasal bunalımı da beraberinde getiriyordu. DP savuna geldiği **«grev hakkını»** unutmak zorunda kalıyordu. Anti demokratik baskılar artıyor, tahkikat komisyonları kuruluyordu.

Gelişen kuvvetli muhalefet, iktidarı böylece şiddete yöneltince, aydınların da desteğini kazanan yeni güçler bir darbe ile yüksek devlet memurlarını bir süre için yeniden iktidara getirdi. Ve eski yöneticilerden hesap soruldu.

Yabancı sermaye de yatırımlarını daha verimli kılmak adına ve yatırdığı paraları geri alma garantisi adına yeni ekonomik düzenlemeler istiyordu. Planlı ekonomi öneriyor, yardım konsorsiyomları kuruyordu.

İçerde de yaygınlaşan kapitalist ilişkiler, işçi sınıfı ideolojisine de ağırlık kazandırıyordu.

İşte bu ortamda içten içe gelişimini sürdürdüğünü söylediğimiz işçi sınıfı hareketi, bu sarsıntılı iktidar değişikliği döneminde ağırlığını duyurarak kendi sınıfı adına yeni haklar elde etti ve bunların «evet» dediği 1961 Anayasasına konulmasını zorunlu kıldı.

1961 **ANAYASA HALK OYUNA SUNULDU**
HALKIMIZ ANAYASAYA «evet» DEDİ

ANAYASA MADDE 47 : «İşçiler işverenlerle olan ilişkilerinde iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla TOPLU SÖZLEŞME ve GREV hakkına sahiptirler.»

27 Mayısın getirdiği 1961 Anayasası, işçi sınıfımız için toplu sözleşme ve grev hakkını tanıyordu. Bu hakların Anayasa'da yer almasına kadar, 1946'dan itibaren hangi gelişmeler olmuştur? Gelişmeleri beraberce izleyelim.

BÖLÜM III

1946 yılından 1961 yılına nasıl gelindi ?

SINIF ESASINA DAYALI ÖRGÜT KURMA HAKKI KAZANILDI!
YENİ SENDİKALAR VE PARTİLER KURULDU!
BİR KISIM SENDİKALAR VE PARTİLER KAPATILDI!
SENDİKALAR KANUNU BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE SUNULDU GÖRÜŞÜLÜYOR!
SENDİKALAR KANUNUNU İKİ İNGİLİZ UZMAN HAZIRLAMIŞTI!

1946

- Cemiyetler kanunu değiştirildi. Sınıf esasına dayalı örgüt kurma yasağı kaldırıldı. Bu değişiklik üzerine başta işçi sınıfı ve öbür sınıflar hızla örgütlenmeye başladılar. Bir çok sendika ve dernekler kuruldu. Tütün işçileri, camcılar, tekstil işçileri, deniz işçileri sendikalaştılar. Kısa bir dönemde 600'ü aşkın işçi sendikası ve derneği kuruldu.

İşçiler sendikalaşıyor

- **İktidar işçi örgütlenmelerini kuşku ile karşılıyordu. Çünkü daha örgütlenmeyi denetleyecek bir yasa çıkarılmamıştı. Ayrıca işçiler «dernek»den çok «sendika» kuruyorlardı. İktidar, örgütlenmeyi denetim altına almak için hazırlık yapmaya başladı. İngilizlerin tavsiyeleri üzerine bir yasa tasarısı hazırlandı. Yasanın adı «İşçi ve İşveren Meslek ve Meslek Birlikleri Kanunu» idi. Tasarıda «sendika sözüne yer verilmiyordu. Zamanın çalışma Bakanı Sadi Irmak «sendika» yerine «dernek» denilmesini istiyordu.**
- **İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruldu. Başına yetkili olarak Amerikalı uzman Thamas getirildi.**

Zonguldaktu bir madenci grupu

Bu yıl içinde, CHP'nin ve 1945 yılında kurulan Millî Kalkınma Partisi'nin dışında şu partiler kuruldu : Demokrat Parti, Sosyal Adalet Partisi, Liberal Demokrat Çiftçi ve Köylü Partisi, Türkiye Sosyalist Partisi, Türkiye Sosyalist, Emekçi ve Köylü Partisi. Yıl ortasında genel seçimler yapıldı. Sol siyasî örgütler seçimlere katılmadılar. Seçimleri CHP kazandı tekrar iktidar, DP de en büyük muhalefet partisi oldu.

● Bir kısım basın, işçilerin sendikalaşmalarını teşvik ediyordu. Özellikle «**GÜN**» ve «**SENDİKA**» gazeteleri. Bu arada sol çevrelerde, başlıca iki görüş tartışılıyordu. Birinci görüşte olanlar: «**Sendikalaşma iş kolu esasına göre olmalıdır. Her iş kolunda bir tek sendika kurulmalıdır. Bu sendikalar bir araya gelerek Türkiye ölçüsünde en büyük işçi kuruluşu olan federasyonu meydana getirmelidir**» diyorlardı. İkinci görüşü savunanlar ise: «**Sendikalaşma, iş yeri esasına göre olmalıdır. İl ve bölgelerde bütün iş yerlerinde ayrı ayrı sendikalar kurulmalıdır. Bu sendikalar bölgelerde veya illerde birleşip federasyonları oluşturmalı, federasyonlar da birleşerek Türkiye ölçüsünde en üst kuruluş olan «konfederasyonu» oluşturmalıdırlar**» diye düşüncelerini açıklıyorlardı.

● İşçiler, grevsiz ve toplu sözleşmesiz sendikacılığın yarım olacağını söylüyorlardı. Her fırsatı değerlendirerek yeni sendikalar kuruyorlardı. İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de, İzmit'te, Samsun'da, Zonguldak'ta, Diyarbakır'da, Adana'da yurdun diğer bölgelerinde yeni yeni sendikalar kuruluyordu.

● **Çalışma bakanlığı, CHP'nin belirlediği esaslara göre sendikaları kontrol altında tutmak istiyordu. Aslında sendikalaşmayı sakıncalı buluyordu. Bunun üerine** «işçi derneği» **kurulmasını istiyordu. İngiliz H. Stevens ve H. Lefebure bu konuda istediği raporu verdi. Rapordan sonra CHP'nin resmi görüşü şöyle belirlendi:** «Sendikalizm umumi olarak parlamentolarla ve siyasi partilerle ilgilenmez. Sendikalar ihtilalci değil, itidalci ve islahatçı olmalıdır.» **İsveç sendikacılığı örnek gösteriliyor ve deniliyordu ki:** «İsveç'te sendikalar sınıf mücadelesini kaldırmışlar, çatışan menfaatleri uzlaştırmışlardır. Sınıf çıkarları yerine kamu çıkarlarını esas almışlardır.» **Türkiye'de de sendikacılığın böyle olması gerekir.**

● **Devlet gücü sermayenin yanında. Patronların örgütlenmesi için özel bir yasa çıkarıldı. Patronlar Ticaret ve Sanayi Odalarını kurmaya başladılar. -1943-**

CHP Sendikalarla ilgileniyor

İşçilerin hiçbir işyerinde işgüvenliği yoktur

● Sendikalar; sendika birliklerini de kurmaya başladılar. Bu arada İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, Kocaeli İşçi Sendikaları Birliği, İzmir İşçi Sendikaları Birliği, Adana İşçi Sendikaları Birliği kuruldu. Ayrıca başka örgütlenmeler de görüldü. İşçiler Derneği ve İşçi Klübü kuruldu. İşçiler derneklere değil, sendikalara daha çok ilgi gösteriyorlardı. Türkiye Mensucat İşçileri Sendikası bir ayda 4500 kadar üye kaydetti. Türkiye Tekel İşçileri Sendikasının açılış töreninde 2000 işçi hazır bulundu. Sendikalar arasında dayanışma da vardı . Türkiye Tekel İşçileri Sendikasının açılış töreninde Türkiye Demir Çelik Sanayi İşçileri temsilcileri de konuşma yaptı. Yıl içinde kurulan sendikaların belli başlıları şunlardı: Türkiye Deniz İşçileri Sendikası, Mensucat İşçileri Sendikası, Türkiye El İşçileri Sendikası, Türkiye İnşaat İşçileri Sendikası, İstanbul Madeni Eşya İşçileri Sendikası, Türkiye Demir Çelik Sanayi İşçileri Sendikası, Motorlu Kara Nakil İşçileri Sendikası, Ankara Unlu Maddeler İşçileri Sendikası, İzmir'de de, Adana'da da, Kocaeli'de de aynı iş kollarında bir çok yeni sendika kuruldu. Zonguldak'ta kurulan Maden İşçileri Sendikası, Adana'daki Mensucat İşçileri Sendikaları en güçlü olan sendikalardı.

● **Siyasi partiler işçilerin desteğini kazanmaya çalışıyor. DP,** «her türlü siyasi etki ve amaç dışında kalmaları koşuluyla işçilere grev hakkının tanınmasını» **istiyordu. CHP dışındaki diğer partiler de** «DP gibi grev hakkından yana» **olduklarını belirtiyorlardı. Celal Bayar:** «Biz sizin, işçilerin saadetini istiyoruz, bunun sendikalarla gerçekleşeceğine inanıyoruz. Ancak bunlar DP'nin himayesinde olmalıdır.» **diyordu. Fuat Köprülü de** «Memlekette sınıf cereyanlarını icap ettirecek bir durum yoktur» **diyordu.**

● **İki İngiliz uzmanın hazırladığı sendikalar kanunu mecliste tartışılmaya başlandı. Tasarıdan** «sendika» **adı çıkarılmış** «meslek derneği» **adı konulmuştu. Sendika adından özellikle kaçınılmıştı. Başbakan Recep Peker kanun tasarısı meclise verildiğinde yaptığı konuşmada şöyle diyordu:** «Milli telakkilere aykırı zihniyetlerin tesiri altında tutulmak istenen işçi meslek teşekküllerinin, işçilerimizin yurtsever duygularına ve, milli ruha uygun esaslar üzerinde kurmayı temin için bir milli sendikalar kanunu tasarısı hazırladık.» **dedi.**

● **İşverenler, Meclisteki tasarının aynı şekilde kanunlaşmasını istiyorlardı. İsmet İnönü:** «Kökü dışarda örgütlenmeleri yasaklayacağız» **dedi. DP sözcüsü Samet Ağaoğlu ve Fuat Köprülü de CHP ile aynı görüşleri paylaşarak bu tasarıya karşı olanları** «devlete

● Kanun tasarısı, işçilerin tepkisiyle karşılandı. Sol çevreler tasarıyı eleştirdiler. Tasarı anti-demokratik ilân edildi. Tasarının bu şekliyle kanunlaşmasını önlemek için kamuoyu oluşturulmaya çalışıldı. Bu konuda işçiler toplantılar yaptılar. Yazılar yazıldı. Çeşitli işçi örgütleri bildiriler yayınladılar. Bu bildirilerde: «**Grev işçi sınıfının tek korunma silahıdır. İşçi sınıfının hak ve hürriyetleri hayat ve refah şartlarından ayrılmaz**» deniliyordu. Bu tasarıya karşı çıkılırken gösterilen diğer gerekçeler şöyleydi: Dernek değil sendika denilmelidir, bir işçi bir tek sendikanın üyesi olmalıdır, grev hakkı getirmelidir, toplu iş sözleşmesi hakkı verilmelidir, sendikaların yurt sorunlarıyla ilgilenmeleri sınırlandırılmamalıdır, sendikalar idari denetim altına sokulmamalıdır.

1947

SENDİKALAR KANUNU YÜRÜRLÜĞE GİRDİ. CHP VE DP İŞÇİLERİ KAZANMA YARIŞINDA.

● İşçiler iktidara karşı güvensiz. Örgütlenme konusunda çekingen. Yürürlüğe giren kanun «**Dernek**» yerine «**sendika**» sözünü getirmiş olmasına rağmen bu kanunu beğenmediler. Çünkü «**kanun dernekten ileri haklar getirmiyor**»du. 1936'da çıkan iş kanununun, işverenler açısından uygulamada görülen boşluklarını da bu kanun gideriyordu.

● İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri kanunu Meclisten çıktı. Kanunun yapısı şuydu: 1 - Sendika Birlik ve Federasyonları kurulabiliyordu. 2 - Aynı iş kolunda birden fazla sendika kurulabilirdi, 3 - İşçiler birden fazla sendikaya, hatta kendi iş kolunun dışındaki bir sendikaya da üye olabilirdi, 4 - İşçi ve işveren-

karşı» olmakla suçluyorlardı. Ve sendikaların «siyasetle uğraşmalarının» önlenmesini istediklerini bildiriyorlardı. Mecliste görüşmeler devam ederken, savaş öncesi ilân edilen hâlâ süren sıkıyönetim komutanlığı işe el attı. Korgeneral Asım Tınaztepe komutan olarak bir bildiri yayınladı. İki sosyalist partiyi, İstanbul İşçi Sendikaları birliğini, ayrıca birkaç sendikayı, Günü ve Sendika» gazetelerini, işçi kulübünü kapattığını bildirdi Bir çok aydın ve işçi tutuklandı Sendikalar kanunu böyle bir ortamda görüşülmeye devam edildi Türkiye İşçiler Derneği başkanı, Çalışma bakanlığına bir tel çekerek İşcilere tanınan ve demokratik teşkilâtlanma hakkının verilmesi dolayısıyla şükranlarımı sunarım» dedi. Bu arada CHP iktidarı grev hakkını savunan kuruluşları kötülemeye çalışıyor, «Grev istemenin vatanseverlikle bağdaşmayacağını» söylüyordu. Patronlar bu ortamdan geniş ölçüde yararlandılar Birçok sendikacıyı işten attılar Hak arayan, direnen işçileri «bunlar komünisttir» diye sıkıyönetim komutanlığına şikâyet ettiler.

- İşçiler zam istiyorlardı. Tarım işçileri yaşama koşullarının düzelmesini ve iş kanunu kapsamına alınmalarını istiyordu. Partilerin, sendikaların iç işlerine karışmaları işçileri sendikalara karşı soğuk davranmaya itiyordu. İşçiler bu durumu sendikalara üye olmayarak protesto ediyorlardı.

- Sendika liderlerine karşı baskı gün geçtikçe artıyordu. «**Sendika**» ve «**sendikacı**» sözü şüpheyi çeken sözler oluyordu. İşçiler sendikalara üye olma konusunda korku duyuyorlardı.

- İşçiler daha güçlü olmak için bir «**birlik**» kurmak istiyorlar. Bunun için görüşmeler, toplantılar yapıyorlardı. Bu birliğin hiç bir parti ile yakın ilişkiler içinde olmaması için de titizlik gösteriyorlardı.

- Çalışma bakanlığı birinci çalışma meclisini topladı. Sendika temsilcileri yürürlükteki sendikalar kanununun aksaklıklarını giderecek bir karar çıkarılmasını istediler.

- Kanada'da 29. Uluslararası çalışma konferansı toplanacak. İşçi sendikaları bu toplantıya katılacak temsilciyi tespit etmek için çalışıp, görüşüyorlar.

ler adına iş ihtilaflarında hakem kurullarında ve diğer mercilere ancak 3/2 çoğunlukla başvurabilirdi, 5 - Üyelerine kooperatif kurabilirdi, sosyal ve hukuki yardım edebilirdi, 6 - Grev hakkı yoktu, 7 - toplu iş sözleşmesi yapamazdı, 8 - siyasetle uğraşması siyasi partilerle ilişki kurması, dolaylı da olsa yasaktı, 9 - ilgili bakanlıkların denetimi altında bulunmaktaydı, 10 - uluslararası işçi örgütlerine üye olması yasaktı, 11 - ülke sorunlarıyla ilgilenmek bu konularda görüş belirtmek «siyasi» tavır sayılıyordu.

- **Çalışma Bakanı Sadi Irmak «İşçi Sağlığını Koruma Derneği»ni kurdu. Bu derneğin kurucuları arasında 32 fabrikatör ve işadamı yer aldı. Dernek bir süre sonra göstermelik oldu, dağıldı.**

- **CHP işçileri kendi görüşleri ve yürürlüğe giren yasa doğrultusunda örgütleme çalışması yapıyordu. Parti içinde «işçi büro» su kuruldu. İşçi bürosunun başına Sabahattin Selek ve Dr. Rebii Barkın getirildi. Bu «büro», «HÜRBİLEK» adında bir de gazete çıkarmaya başladı.**

- Çalışma meclisinde İşveren temsilcileri işçilerin eleştirilerine tepki gösterdiler. «Böyle bir karara gerek yoktur» dediler. İşçilerin ısrar etmeleri sonucu toplantı salonunu terk ettiler.

- **Hükümet, İzmir Amele Birliği üyesi olan Hüsnü Merey'i işçi temsilcisi olarak tayin etti. Bu tayin politik nedenlerle yapıldı. Konferansa giden Türk delegasyonuna uluslar arası örgütün anayasasına uygun seçilmediğinden oy kullandırılmadı.**

● Ozellıkle Tekstil iş kolu ekonomik krıze girmişti. Işsizlik hızla büyüyordu. Iş arayan 45 bin civarındaki işsiz, Iş ve Işçi Bulma Kurumu'na başvuruyordu.

● Bu yıl içinde İstanbul'da 17 sendika kurulmuştu. Bunlardan altı tanesi mensucat iş kolunda idi. 1 - Haliç Bölgesi Mensucat Işçileri Sendikası, 2 - Bakırköy Mensucat Işçileri Sendikası, 3 - Fatih - Eminönü Mensucat Işçileri Sendikası, 4 - Eyüp - Haliç Mensucat Işçileri Sendikası, 5 - Beyoğlu Mensucat Işçileri Sendikası, 6 - Istanbul Mensucat Işçileri Sendikası..

Gıda iş kolunda 7 ayrı sendika vardı: 1 - Likör ve Kanyak Işçileri Sendikası, 2 - Istanbul Gıda Sanayi Işçileri Sendikası (Bu günkü Gıda - Iş), 3 - Istanbul Cibali Tütün Işçileri Sendikası, 4 - Paşabahçe Ispirto Fabrikası Işçileri Sendikası, 5 - Tekel İstanbul Yaprak Tütün Işçileri ve Bakım Işletme Işçileri Sendikası, 6 - Cibali Tütün ve Sigara Sanayi Işçileri Sendikası, 7 - Tekel İstanbul Bira Fabrikası Işçileri Sendikası. Bu sendikaların dışında Deniş Işçileri Sendikası, Paşabahçe Şişe ve Cam Sanayi Işçileri Sendikası, İstanbul Demir ve Madeni Eşya Işçileri Sendikası, İstanbul Kutu Fabrikası Işçileri Sendikası kurulmuştu. Yıl içinde yurdun çeşitli illerinde de bir çok sendika kurulmuştu. En önemlilerinden biri Zonguldak Maden Işçileri Sendikasıydı. Bu sendikalardan bazılarının yöneticileri, işlerine bu derece karışan her zaman işverenlerden yana tavır alan siyasi örgütlerden işçilere bir yarar gelmiyeceğini söylüyorlardı.

DENİZ İŞÇİLERİNİN TOPLANTISI

● **CHP işçi bürosu aracılığıyla bütün sendikaları güdümüne almak için sendikacılara yardımlarda bulunuyordu. Bu yardımlar, sendikacıların henüz acemisi bulundukları konularda başlamıştı. Defter tutmak, kararları deftere işlemek, toplantı yönetmek, gelir giderleri defterlere geçirmek gibi işlerdeydi.**

● **CHP sendikalar kanununun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan bütün sendikaların aynı amaçta birleşmelerini istiyordu. Partinin belirlediği amaç: «Gayemiz işverenle mücadele etmek değil, bol üretim ve işçilerin refahı yolunda onlarla iş birliği yapmaktır» şeklindeydi. Amaçlarını belirlemeyle yetinmeyen CHP sendikalara maddî yönden de yardım ediyordu. Yapılan yardımları listesi şöyleydi. Eyüp Mensucat İşçileri Sendikası 2000 lira, Beyoğlu Mensucat İşçileri Sendikası 1000, Demir ve Madenî Eşya İşçileri Sendikası 5000, Bakırköy Bez Fabrikası İşçileri Sendikası 500, Gıda Sanayi İşçileri Sendikası 500, İstanbul'da kurulacak işçi sendikaları birliğinin kuruluş çalışmaları için 1000 lira ödenmişti. Bu paralar işçilerden kesilen ceza paralarından veriliyordu.**

● İşçiler haklarını korumak için güçlü örgütlerin oluşmasını istiyorlardı. İstanbul'da sendikalar arası birlik çalışmaları önceki yıldan itibaren başlamıştı. Yıl içinde bu çalışmalar sonuç verdi. İSTANBUL İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ KURULDU. Basın Teknisyenleri Sendikası ise İstanbul Tütün İşçileri Sendikası ile İstanbul Mensucat İşçileri Sendikasının birlik dışında bırakılmasını protesto etmek için kurucu üye olmasına rağmen Birliğe katılmadı.

● İstanbul'da mensucat iş kolunda 5 ayrı sendika vardı. Birliğin kuruluşu sırasında bu sendikaların birleştirilmesi de tartışılmıştı. Bu sendikaların her biri ayrı olarak Birliğe üye olmak istediler. Oysa Birliğin ana tüzüğünde, «**her iş kolundan ancak bir sendika birlik üyesi olabilir**» hükmü vardı. Bu nedenle birlik bu sendikaları bir tek sendikada toplamak istiyordu. Birlik yöneticileri, Eyüp - Haliç Mensucat İşçileri Sendikası, Haliç Bölgesi Mensucat İşçileri Sendikası, Fatih - Eminönü Mensucat İşçileri Sendikası, Bakırköy Mensucat İşçileri Sendikası yöneticileriyle ayrı ayrı ve toplu olarak görüşmeler yaptılar. Esasen sendikaların yöneticileri de birleşmeden yana idiler. Ancak Eyüp - Haliç bölgesi Mensucat İşçileri Sendikası bu çalışmalar yapılırken adını değiştirdi ve İstanbul Mensucat İşçileri Sendikası adını aldı. Bu sendika Birlik kuruluşu sırasında da Birlik dışında bırakıldı. Ancak Birlik üyesi mensucat sendikaları birleşme çalışmalarını yıl içinde sonuca bağlayamadılar.

● **CHP, İstanbul'da işçi sendikalarının kuracakları birliğin bütün çalışmalarında var olmak istedi. Var oldu da. Birliği denetimi altına almaya çalıştı.**
Kendi partisine sempati duyan sendikacıları birliğin yönetimine getirmek istedi. Bunda başarı da sağladı. İstanbul Tütün İşçileri Sendikası ile İstanbul Mensucat İşçileri Sendikasını ise «ideolojilerini şüpheli» gördüğünden Birlik dışında bıraktırdı.

Sendikacılar bayram geçit töreninde

● **Birlik kurulduktan sonra yıl içinde ilk genel kurulunu topladı. CHP etkisi kongre sırasında da görüldü. Bazı delegeler kongre başkanlığına CHP İŞÇİ BÜROSU üyesi Sabahattin Selek'in getirilmesini istediler. Eyüp - Haliç Mensucat İşçileri Sendikası bu öneriye karşı çıktı. Sabahattin Selek'in iş-**

- İstanbul İşçi Sendikaları Birliği çeşitli iş kollarında yeni sendikalar kurdurtuyordu. Örgütlenmemiş işçileri örgütlüyordu. İşçiler örgütlü olmanın önemini kavramışlar sendikalaşmak istiyorlardı. Bu günkü adıyla «**Lastik İş**» diye bilinen Kauçuk İşçileri Sendikası kuruldu. Bunu İnşaat İşçileri Sendikası, Tramvay, Otobüs İşçileri Sendikası izledi. Bu örgütlenme sırasında bir çok sendikacının büyük emekleri geçmiştir. Sendikalar güç koşullarda çalışıyorlardı. Doğru dürüst bir sendika lokali yoktu. Muntazam ödenti alamıyorlardı. Sendikacılığa inanmış ve örgütlenme bilincine varmış işçilerden 25'er 50'şer kuruş toplayarak örgütlerini yaşatmaya çalışıyorlardı. Esasen işçi ücretleri de çok düşüktü. Yıl içinde Konya'da, İzmir'de, İstanbul'da, Eskişehir'de, Aydın'da 15 yeni sendika kuruldu. İşçiler ücretlerin azlığını söylüyorlar, geçim sıkıntısı içinde olduklarını açıklıyorlardı. Durum millet meclisine kadar götürüldü. Bazı milletvekilleri «**Asgari ücretin**» tayin edilmesini istediler.

çi olmadığını, sendika üyesi bulunmadığını, dolayısıyla kongreyi yönetemeyeceğini iddia etti. Bu itirazlara rağmen Selek kongre başkanı oldu. Eyüp - Haliç Mensucat İşçileri Sendikası itirazını sürdürdü, bu kongrenin meşru olmayacağını söyledi, isteklerini kabul ettiremedi. Bunun üzerine «Sendikaları ve Birliği CHP'ye alet etmek istemiyoruz» diyen Eyüp Haliç Mensucat İşçileri Sendikası delegeleri kongre salonuna topluca terk ettiler. CHP kongre sonrası mensucat işkolundaki birliği sağlamak için mensucat işçisi olan Birlik Başkanını değiştirdi.

- İşverenlerin baskısı devam ediyor. İşten çıkartmalar tek tek ve toplu olarak sürüyor. Eskişehir'de 470 demiryolu işçisi işten atıldı. İşçilerin haklarını koruyan sendikacıları işverenler bir bahane bularck işten atıyorlar. Bu arada, Demir ve Madenî Eşya İşçileri Sendikası Başkanı Şakir Zümre Fabrikası işçilerinden Yusuf Sıdal işinden atıldı.
- DP yöneticileri gezileri sırasında yaptıkları konuşmalarda işçilerden yana olduklarını söylüyorlardı. Kendileri iktidar olduklarında: «grev hakkını tanıyacaklarını» belirtiyorlardı. Bu konuşmalar işçiler crasında taraftar da yaratıyordu.
- Özellikle Tekstil iş kolunda büyük bir işsizlik başlamak üzere idi. Kitle halinde işten atılmalar başlamıştı.

İŞSİZLER...

● İstanbul İşçi Sendikaları Birliği yöneticileri, İşverenlerin görüşme yapma isteğini kabul ettiler. Aralarında görüşmeler yapıldı. Birlik yöneticileri isteklerini yazılı olarak işverenlere verdiler. Bu görüşme bazı işçiler arasında «**işverenler gücümüzü nihayet anladı**» diyerek memnunluk yarattı.

● Gıda Sanayi İşçileri Sendikası bir bildiri yayınlayarak işçilere, sendikacılara yapılan baskıları, işten çıkartılmaları protesto etti.

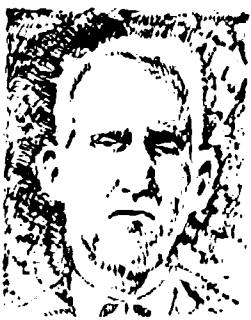
● Tramvay işçileri ücretlerine zam istediler. Maden İşçileri iş şartlarının düzeltilmesini istediler. Tramvay işçilerinin talebinin çok altında bir zam yapılacağı idarece açıklandı. İşçiler verilen zammı az bulup direndiler.

● Ara seçimleri var. İşçiler aralarında bir aday belirleyip bu adayın seçilmesi için çalışmaya karar veriyorlar.

● **CHP yöneticileri işçi ve işveren görüşmesinden çok memnun oldu:** «Bu bizim öteden beri önerdiğimiz ve tüzükte yer almasını istediğimiz bir hususdu» **diyorlardı. CHP İşçi Bürosu bu günlerde bir deniz gezisi düzenledi. Bir vapurda işçi ve işverenleri bir araya getirdi.**

ZÜHTÜ TETEV

ÜZEYİR KURAN

● **Yıl içinde DP'nin programında** grev hakkı» **var, CHP'nin programında «grev» yoktu.**

1949

TEKSTİL İŞ KOLUNDAKİ İŞSİZLİĞİ PROTESTO TOPLANTISI YAPILDI!
TEKSTİL İŞ KOLUNDAKİ 4 SENDİKA BİRLEŞTİ!
GREV HAKKI TARTIŞILIYOR!

● Ankara Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası Çalışma Bakanlığı'nın sendikaları malî yönden denetleme kararını protesto etmek için miting yapacağı basında yer aldı. Ancak haber anında tekzip edildi.

● **Çalışma bakanlığı sendikaları malî hesapları bakımından denetleme kararı aldı. Sendikaları kendine bağlı bir şube durumuna getirmek istiyordu. Bu konudaki protesto girişimleri bastırıldı.**

- Tekstil iş kolundaki işsizlik had safhada idi. O tarihlerde İstanbul'da bulunan 35 bin kadar Tekstil işçisinden 16 bini işten çıkarılmıştı. Çeşitli sendikalar işsizliğin ve ücret düşüklüğünün önüne geçmek için çare arıyorlardı. Bu arada İstanbul Mensucat İşçileri sendikası olağanüstü bir toplantıda «**işsizliği protesto etmek için miting**» kararı aldı. İzin için vilayete başvurdu. İzin verilmedi. İzin verilmemesi için hükümet valiliğe özel emir göndermişti. Sendika bu karar üzerine Eyüp'te Halk Sinemasında bir kapalı salon toplantısı yaptı. Bu toplantıda işsizliği ve iktidarı protesto etti. Bu toplantı ekonomik ve politik anlamda iktidarın tutumunu yeren bir toplantı idi. Konuşmacı işçiler yabancı ülkelerden tekstil malı alınmaması gerektiğini söylediler. Devletçilik politikasının fertleri zengin etmek için uygulandığını açıkladılar. İşsizliğin işçi ücretlerini çok düşürdüğünü bildirdiler. İstanbul İşçi Sendikaları Birliği'nin CHP'nin aleti olduğunu açıkladılar.
- Toplantı çeşitli yollarla engellenmek istendi. Ancak, her şeye rağmen toplantıya 2000 kadar işçi katıldı.

HALK SİNEMASI TOPLANTISI

- **İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, İstanbul Mensucat İşçileri Sendikası miting kararına karşı çıktı. Birliğe bağlı 16 sendikanın mitinge katılmayacağını açıkladı. Birlik Başkan Vekili Seyfi Demirsoy, miting kararı ile ilgili olarak yaptığı açıklamada şöyle diyordu:** «Patronlar çıkan işçilerin vazifelerine iş kanunu hükmü gereğince son veriyorlar. Bizim vazifemiz işten çıkarmalarda gayri kanuni bir şeyin olup olmadığını araştırmaktır. Piyasadaki durgunluk nedeniyle işten çıkartılanların durumuna gelince, bu vaziyeti ancak hükümet nezdinde yapacağımız teşebbüslerle düzeltebiliriz. Kazanmayan patronun işçi besleyemeyeceği kadar tabii bir şey yoktur.»
- **İktidar işçilerin bu toplantıya katılmalarını engellemek için aynı iş kolundaki bir işçiye «işçi» imzalı bir bildiri hazırlattı, dağıttırdı. Bu bildiride:** «Bu toplantıda bir takım gizli maksatlar var. Bu toplantı Türk işçisi için bir leke olacaktır, kendini ve davanı düşünüyorsan toplantıya gitme» **deniliyordu.**
- **Birlik, toplantının başarılı bir şekilde yapılmasından sonra İstanbul Mensucat İşçileri Sendikasıyla olan bütün ilgisini kesti ve bu sendikaya karşı tavır aldı.**
- **CHP ve DP sendikalar arasında yer tutma yarışına girdiler. DP:** «İşçilere özgür sendika hakkını vereceğiz, grev hakkı tanıyacağız» **diyordu. CHP ise iktidar olmanın avantajlarını kullanıyordu. DP'nin işçiler ve sendikalar arasında itibarının arttığını gözledikçe de hırçınlaşıyordu. DP'li olduğu bilinen sendikacıları başka yerlere sürgün ediyordu.**

● Tekstil iş kolundaki 5 sendikanın birleştirilmesi çalışmaları 4 sendikanın birleşmesiyle sonuç verdi. Birleşen dört sendika İstanbul Tekstil Sanayi İşçileri Sendikası adını aldı. Böylece İstanbul'da tekstil iş kolunda iki sendika var oldu. Biri İstanbul'da Mensucat Sanayi İşçileri Sendikası, diğeri İstanbul Tekstil Sanayi İşçileri Sendikası idi.

● İstanbul Tekstil Sanayi İşçileri Sendikası Ayvansaray'da bir şube açtı. Bu şube bir süre sonra bağımsızlığını ilân ederek «Hür **Mensucat İşçileri Sendikası**» adını aldı. Ve yaptığı genel kurulda **«grev istiyoruz»** diye meclise telgraf çekti.

● İşçiler arasında grev hakkını isteyenler gün geçtikçe artıyor, grev hakkını savunmak ile DP'li olmak, CHP'nin gözüne aynı gözüküyordu. Sendikalar grev hakkını savunanlar ve savunmayanlar olarak ikiye ayrılmış gözüküyordu. Grev hakkını savunan sendikaların içinde, Basın Teknisyenleri Sendikası, Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası, Hür Mensucat İşçileri Sendikası Adana Mensucat İşçileri Sendikası, Ankara Otel Lokanta ve Eğlence Yerleri Sendikası vardı.

● İstanbul İşçi Sendikaları Birliği'nin tamamen CHP'nin denetimi altına girdiğini söyleyen bazı sendika yöneticileri yeni bir «**birlik**» kurma yolunda çalışmalar yapıyorlardı. Bu sendikalar arasında İstanbul Mensucat Sanayi İşçileri Sendikası, Basın Teknisyenleri Sendikası, Motorlu Taşıt İşçileri Sendikası, Tütün İşçileri Sendikası, Deri - Debağ İşçileri Sendikası kurulacak birliğin tüzüğü üzerinde çalışmalar yapıyorlardı.

Ali Rıza Arı Fabrikaları Geziyor

● DP'li işçilere ve sendikacılara karşı CHP'liler iyi davranmıyorlardı. Baskı yapıyorlardı. Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası işçileri DP'li olunca fabrika yöneticileri, DP'li işçiler ve özellikle işçi temsilcisi ve kooperatif yöneticisi olanlara karşı bir iftira kampanyası açtı. Suçlananlar işçinin önünde iddiaları açtılar. Yolsuzluk iddiaları doğrulanmadı. Yeniden temsilcilik seçimleri yapıldı. DP'liler tekrar kazandı. Bu olayların ardından işçi temsilcisi Ethem Güleryüz Adana'ya sürgün edildi. Adı geçen işçi Adana'ya gitmemek için rapor almak istedi. Fabrika doktoru CHP'de görevli birisiydi. «Gidebilir» raporu verdi. İşçiler bu haksızlığı protesto etmek için kitle halinde DP'ye kaydolmaya başladılar.

- İşçiler geçim sıkıntısı içinde ücretlerinin artırılmasını istiyorlar. Tramvay İşçileri, Kartal Çimento Fabrikası işçileri, İstanbul Millî Eğitim Basımevi işçileri, Üsküdar Tramvay işçileri ücretlerine zam istiyorlar. Zam taleplerine Demiryolu İşçileri Sendikası, Mensucat İşçileri Sendikası, Madeni Eşya İşçileri Sendikası, Tütün İşçileri Sendikası, Lastik İşçileri Sendikası da katıldılar. Pahalılık işçi ücretlerinden çok daha fazla artıyordu. İşçiler zor durumdaydılar.
- Yurdun diğer yerlerinde de birlikler kuruluyordu. Ege İşçi Sendikaları Federasyonu kuruldu. Bursa İşçi Sendikaları Birliği Kuruldu. Bu birliğe 6 sendika katılmıştı.
- İzmit Sellüloz İşçileri Sendikası bütün Türkiye'de bir konfederasyon fikrini ortaya attı.
- İkinci bir «birlik» kurma çalışmalarına İstanbul Tütün İşçileri Sendikası ve Taşıt İşçileri Sendikası sonradan temsilci göndermemiştir.

- CHP iktidarı bazı kamu işyerlerindeki sendikacılar eliyle meclise telgraflar çektirerek, «Türk işçisinin grev istemediğini» bildiriyorlardı. Sümerbank iş yerlerindeki sendikalar ve Zonguldak'taki bir kaç iş yeri sendikası «grev istemiyoruz», «Namusumuzla çalışıp ailemizi geçindirmek istiyoruz» diyorlardı. Çalışma bakanı ise grev hakkına karşı çıkarken «grev bir bomba gibidir, patlayınca işçinin elini kolunu koparır» diyordu.
- İçlerinde Peyami Safa, Vedat Nedim Tör, Ethem İzzet Benice, Şükrü Baban, Yavuz Abadan gibi yazarların da bulunduğu bir kısım basın mensupları ise grev hakkına karşı çıkıyorlardı.
- Yıl içinde, DP'nin programında «grev hakkı»var, CHP'nin programında yoktu.

AYNI İŞKOLLARINDA KURULMUŞ SENDİKALAR FEDERASYONLARI OLUŞTURMAK İSTİYOR!
İKİ AYRI SENDİKALAR BİRLİĞİ OLUŞUYOR!
DP İKTİDARA GELDİ!
İKİ İŞÇİ SENDİKASI BİRLİĞİ TEKRAR BİRLEŞTİ!

1950

- Bir süredir kurulması düşünülen «Birlik» «Hür İşçi Sendikaları Birliği» adı ile kuruldu. Yayınladığı bildiride «grev hakkını alacağız» diyordu.

- Sendika birlikleri birbirini suçluyor; Hür İşçi Sendikaları Birliği, «İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, sendikaları siyasete alet etmiştir. CHP bu birliği denetimi altına almıştır» diyordu.
- İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ise, «Hür İşçi Sendikaları Birliği politika ile uğraşmaktadır. Gayesi işçilerin DP'ye oy vermesini sağlamaktır. Bunun için kurulmuştur» diye karşı birliği suçluyordu.

- Güney bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu 7 üye sendikanın katılmasıyla kuruldu. Kısa adı Güney-İş'ti. İzmir İşçi Sendikaları Birliği 12 sendika tarafından kuruldu.
- TOLEYİS federasyonu kurma çalışmaları başladı. Aynı iş kolunda kurulan ayrı ayrı sendikaların bir üst örgütte toplanmaları çalışması ilk olarak Otel Lokanta, Eğlence Yerleri İşçileri tarafından gerçekleştirilmiştir. İstanbul Lokanta, Otel ve Eğlence İşyerleri Sendikası başkanı Yunus Yakar bütün bu iş kolundaki sendikalara birer mektup göndererek bu konudaki düşüncelerini sordu. Mektuba gelen cevapların olumlu olması üzerine görüşmeler başladı.
- İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ile Hür İşçi Sendikaları Birliği birleşti. Yeni Birliğe, İstanbul Millî İşçi Sendikaları Birliği adı verildi. Bakanlar Kurulu «millî» sözünü kullanmaya izin vermedi.
- Demokrat İşçi Partisi Kuruldu. Kurucular arasında Demir ve Madeni Eşya Sanayi İşçileri Sendikası yöneticilerinden Üzeyir Kuran da vardı (Bu günkü Maden-İş).

- **CHP ve DP işçilerin desteğini kazanmak için çalışıyorlardı. DP:** «Sendikacılık tam bir özgürlük içinde yapılacaktır, işçilerimize grev hakkını da vereceğiz, bunu programımıza da aldık» **diyordu. CHP** ise: «İşçileri siyasete alet etmeyeceğiz, sendikaları siyasi cereyanların dışında tutacağız» diyordu.
- **Grev konusunda İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Başkanı Zühtü Tetey çalışma bakanına çektiği telgrafta** «biz işçilerin bugününü ve yarınını garanti altına alacak kanunların hemen mühim bir kısmı çıkmış bulunuyor... Değerli bakanımız Türk işçisi nankör değildir, işçi arkadaşlarım adına kalbimizi fethettiğinizi bildiririm» **diyordu. Hür Mensucat İşçileri Sendikası kongre divanı başkanı da bakana çektiği telgrafta şöyle diyordu:** «Türk işçisi grev istemiyor sözü, ne Türk işçisinin sözüdür, ne de sendikaları sözüdür. Hür mensucat Sanayi İşçileri Sendikası olarak kongremizde mevcudun ittifakı ile grev hakkının tanınması istenmiştir.»
- **Seçimler yapıldı. DP iktidar, CHP de muhalefet oldu. İşçilerden de bir çok aday seçimlere katıldı. Ancak DP listesinden iki işçi milletvekili seçilebildi. DP'nin yıllık programında «grev hakkı vardı. Ancak yıl içinde grev hakkı verilmedi.**
- **İstanbul İşçi Sendikaları Birliği** «komünizmi tel'in mitingi» **yapma kararı aldı. Miting yapıldı.**
- **Kore'ye Türk askeri gönderilmesini protesto eden sol düşünceli** «Barış derneği» **üyesi aydınlar tutuklandılar.**

1951

TEKSTİL SENDİKASI MİTİNG YAPMAK İSTİYOR!
TOLEYİS VE TEKSİF FEDERASYONLARI KURULDU!
ANKARA İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ KURULDU!

- İşsizlik çığ gibi büyüyordu. Hayat Pahalanırken işçilerin eline geçen ücretler pahalılıkla aynı şekilde artmıyordu. İstanbul Tekstil ve Örme Sanayi İşçileri Sendikası miting kararı aldı. Mitingde işsizlik ve yerli malı kullanılmaması protesto edilecekti.
- TOLEYİS FEDERASYONU yıl başında kuruldu. Böylece geçen yıl düşünülen federasyon fikri bu yıl içinde gerçekleştirilmiş oldu.
- Sendika yöneticilerinden bazıları «sınıf» sözünden bahsediyorlardı. Basın Teknisyenleri sendikası yöneticisi İbrahim Güzelce; «İşçi sınıfı kendisine sempatik görünmesi zorunlu bir takım çevrelerin lütfuyla değil, insanlık haklarının kendisine verilmesi mücadelesi içindedir» diyordu.

Çalışma heyeti mensubları kendilerini karşılayanlarla

- İstanbul Sendikalar Birliği yönetimi içinde de miting konusunda tartışmalar çıktı. Ancak Birlik mitingi destekleme kararı aldı. Fakat vali Fahrettin Kerim Gökay mitingin yapılmasına izin vermedi. Samet Ağaoğlu mecliste yaptığı konuşmada «bu taktikler komünist taktiğidir» dedi.
- Birlik yöneticileri arasında kaynaşma vardı. Olağanüstü genel kurula gidildi. Genel kurulda DP'liler yönetime seçildiler. Ancak Demokrat İşçi Partisi kurucusu üyesi bulunan Üzeyir Kuran en çok oy alarak yönetim kuruluna girdi. Başkan Mehmet İnhanlı oldu. Genel Kurulda kurulması söz konusu edilen konfederasyona katılma kararı da alındı.
- Birçok sendikacı işçiye hizmetipolitika ile uğraşmama olarak anlıyordu. Yıl içinde bir kısım sendikacılar, «Sendikalar kanunu ile varılmak istenen yere varıldı, sendikalar nihayet politikadan uzaklaştırıldı» diyorlardı.
  İşçilerin politikadan çekilmemelerini söyleyen, politikaya ağırlığını koymalarını öneren sol görüşlü sendikalara karşı CHP'li ve DP'li sendikacılar birleştiler. Bu sendikacılar için «bunlar işçi düşmanıdır» dediler.

36
BASIN
İŞÇİSİ
DURUSMADA

- Türkiye Taşıt İşçileri Sendikaları Federasyonu (TİF) kuruldu. 14 ayrı sendikanın katılmasıyla TEKSİF de kuruldu. Başkanlığına Bahir Ersoy getirildi. Bu kongrede «konfederasyon komisyonu» kuruldu. Ankara İşçi Sendikaları Birliği de 9 kurucu sendika tarafından kuruldu. Ankara Birliğine MKE'nin Kırıkkale'deki ve Elmadağ'daki işçilerinin sendikaları da katıldı. Birliğin kuruluşunda en çok emeği geçen sendika Ankara OLEYİS idi.
- Demokrat İşçi Partisi genel merkezi Unkapanı'nda idi. Cibali Tütün ve Sigara fabrikası işçileri bu partiye ilgi gösteriyorlardı. Fabrika müdürlüğü bu durumu önlemek için çalışan bütün işçileri diğer fabrikalara dağıttı. Bu durum gazetelere de «Cibali tütün fabrikası muhaliflerin çalışma sahası oldu» diye yansıdı.
- Yıl içinde DP «grev hakkını» programından çıkardı. CHP programına «grev hakkını» aldı.

1952

TÜRK İŞ KURULDU
DİYARBAKIR'DA, KARADENİZ'DE, SAKARYA'DA SENDİKA BİRLİKLERİ KURULDU!
DENİZ-İŞ DYF-İŞ FEDERASYONLARI KURULDU

- Diyarbakır İşçi Sendikaları Birliği 11 sendikanın iştirakiyle kuruldu. Karadeniz Bölgesi İşçi Sendikaları Birliği, Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Birliği kuruldu. Bu birliğin kurucu üyesi olarak başlangıçta 6 sendika vardı. Sonradan dört tane sendika daha katıldı.
- Türkiye Deniz İşçileri Federasyonu «Deniz-İş» kuruldu. Federasyonun kurucu sendikalarından 3'ü İstanbul'da 1'i de İzmir'de 4 sendikadır. Mersin'de kurulmuş bulunan 1 sendika da federasyona katıldı.
- Devlet Demir Yolları İşçiler Federasyonu kuruldu. Kurucular, İzmir, Eskişehir, Sivas, Adapazarı, Haydarpaşa demiryolu işçileri sendikalarıdır.
- Türkiye Tütün Müskirat ve Yardımcı İşçiler Federasyonu kuruldu. Federasyon üyesi 9 sendika vardı.

Komünizmi Telin Mitingi

HARP
SANAYİİ
İSCİLERİ

TÜRK İŞ'İN BİR TOPLATISI

TÜRK-IŞ'İN KURULUŞU

TÜRK SENDİKACILARI KURULUŞ ÇALIŞMALARI YAPIYOR

HÜR DÜNYA İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YÖNETİCİLERİ TÜRKİYEDE

● 1948'lerde bütün sendikaların birleşerek bir üst konfederasyon oluşturmaları teklifi gündeme gelmişti. Bütün sendikalar sermayenin karşısında daha güçlü olmak istiyorlardı. «**Bizim görevimizi Çalışma Bakanlığı yapmamalıdır**» diyorlardı. Bu konuda bir üst kuruluşun gerçekleşmesi için Malatya'dan, İzmir'den, Adana'dan, Diyarbakır'dan, İzmit'ten, Adapazarı'ndan istekler geliyordu.

İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, Teksif Federasyonu ve TOLEYİS en büyük işçi kuruluşunu gerçekleştirmek için fiilen de harekete geçtiler. Teksif Genel Kurulu, konfederasyonun oluşturulmasını sağlamak amacıyla bir «**Konfederasyon Komisyonu**» oluşturdu. TOLEYİS bütün ülkeyi gezerek sendikaların görüşlerini tesbit etti. Birlik ise bütün sendikalara mektuplar yazdı. Kurulmasını teklif ettiği üst kuruluş hakkında düşüncelerini sordu. Gelen cevaplar olumluydu. Hemen bütün sendikalar birleşmeyi, bir üst kuruluşta toplanmayı istiyorlardı. Özellikle Malatya Mensucat İşçileri Sendikası ve İzmit Selüloz Sanayi

● **Bütün sendika birlikleri ve federasyonların birleşerek meydana getirecekleri üst kuruluşun «Türk-İş»in kurulması için çalışmalar yapılırken yabancı sendikacılar da İstanbul İşçi Sendikaları Birliğini ziyarete başladılar.**

Amerikan İş Federasyonu ve iktisat uzmanı Marşal Planı Avrupa temsilcisi MORİS SHİSKİN ile ABD büyükelçiliği ilgilileri İstanbul İşçi Sendikaları Birliğine geldiler. Birlik yöneticilerinden bilgi aldılar. Birliğe yardım etmek istediklerini söylediler. Yunanistan'daki işçi sendikalarına yardım ettiklerini ifade ettiler. Konfederasyon kurmalarını tavsiye ederek, «böyle bir üst kuruluş kurarsanız size de her türlü yardımı yaparız» dediler. Böyle bir örgütün bu güne kadar kurulmamış olduğuna üzüldüklerini bildirdiler. Bir başka Amerikalı uzman da, bir süre sonra bu üst kuruluş fikrini daha da pekiştirdi. Bu kuruluşun Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Federasyonuna üye de olabileceğini bildirdi. Sizden ödenti alınmaz, ayrıca size maddî yardım yapılır» dedi.

Daha sonra bir kaç Amerikalı uz-

Yabancı uzmanlarla sendikacılarımızdan bazıları

İşçileri Sendikası Konfederasyonun kurulması için yoğun çaba sarfediyorlardı. Bunlar Ankara'da bir toplantı yapılmasını da önermişlerdi. Ankara'da da Ankara, Çukurova ve Ege sendikaları Birlik temsilcileri bu konuda bir toplantı yapmışlardı. Nihayet bu çabalar sonuç verdi. İstanbul'da bir toplantı yapıldı. Toplantıda tüzüğün ve diğer kuruluş çalışmalarının yapılması için İstanbul Tekstil ve Örme Sanayi İşçileri Sendikasına görev verildi. Yapılan hazırlıklardan sonra Bursa'da bir toplantı yapıldı. Toplantıda önerilen tüzük üzerinde görüşmeler yapıldı. Toplantıda geçici bir yürütme kurulu tesbit edildi. Ömer Akçakanat genel başkan, Şaban Yıldız genel sekreter, Seyfi Demirsoy genel sayman, Adil Bağakaptan üye, Mehmet İnhanlı denetçi olarak seçildiler. Geçici yönetim kurulu Temmuz sonunda Ankara valiliğine bir dilekçe vererek kuruluş çalışmalarını tamamladı. Dilekçenin verildiği gün Şaban Yıldız imzasıyla yayınlanan bildiride kurulan Türk-İş için «. . **Memleketimizin kahraman ve fedakâr işçilerinin her türlü demokratik haklarını müdafaaya, yeni haklar ve menfaatler sağlamaya azmetmiştir»** denilmiştir. Daha sonra ise **«Konfederasyon memleketimizin sosyal davalarının hallinde ve ekonomik menfaatlerinin korunmasında her zaman sesini duyuracak ve daima iyiniyetle menfaatlerini savunacağı»** açıklanmıştır.

man daha geldi, sendikacılarımızdan ikisini ABD'ye davet etti İki sendikacımız Amerika'ya gitti. Daha sonraları ise Fransız sendikacılar geldi. «Size her türlü yardıma hazırız» **dedi.** «Anatüzük örneği verebiliriz» **dedi. Amerika'dan Oragon Eyaleti İşçi Federasyonu yöneticilerinden resmi görevli iki sendikacı daha geldi. Bütün bu yabancı sendikacılar Türk sendikacılarıyla konuşurlarken,** «kurulacak üst kuruluşun Ortadoğunun en büyük işçi kuruluşu olacağını» **bildiriyorlardı. Ülkeye gelen yabancı sendikacılar kendileriyle uyuşacak sendikacı temsilciler bulabiliyorlardı. Geçen yıl içinde yapılan İstanbul İşçi Sendikaları Birliği genel kurulunda Arjantinli sendikacıyı eski İstanbul İşçi Sendikaları Birliğinin yöneticileri, Amerikalı sendikacıyı ise Hür İşçi Sendikaları Birliği yöneticileri tutuyordu. Böyle bir ortamda, Hür Dünya İşçileri Federasyonu memurlarından Petteet'in geleceği haberi önceden alındı. Geliş saatinde hava alanında bir karşılama töreni yapıldı. Bu sendikacı konferanslar verdi, toplantılara katıldı, soruları cevaplandırdı. Kurulacak bir konfederasyona para yardımı yapılacağını bildirdi.**

İbrahim Denizer - Avni Erakalın Seyfi Demirsoy - İhsan Altunel - Yusuf Sıdal - Kemal Sülker İzzet Çilingir bir ziyafette

● Geçici yürütme kurulu ilk Genel Kurul için hazırlıklar yapmaya başladı. İlk genel kurulun İzmir'de yapılması kararlaştırıldı. Genel kurulu yerli ve yabancı bir çok sendikacı izledi. Çalışma bakanı yaptığı konuşmada «**Herhangi bir sendikanın idari bir emirle kapatılması gibi kanunsuz durumlar tamamiyle tarihe karışmış, sendika hakları, kanuni icaplara uygun olarak adli teminata kavuşmuştur**» dedi.

Kongrede delegeler 1 - İş kanunu tek işçi çalıştıran iş yerlerine de uygulanmalıdır. 2 - Grev hakkı bir an evvel işçilere tanınmalıdır. 3 - Cemiyetler Kanunu değiştirilerek bir dernek üyesinin en çok 120 lira aidat ödemeleri konusundaki hüküm değiştirilmelidir. 4 - Asgari ücret bütün yurtta tatbik edilmelidir; gibi dileklerde bulundular.

Seçimler sonucu Mehmet İnhanlı ilk genel başkanlığa seçildi. Genel sekreterliğe Muammer Özerkan, muhasipliğe İsmail Aras ge-

● **İlk genel kurul hazırlıkları yapılırken çalışma bakanlığına bir yazı yazıldı. Bu yazıda:** «... Türk-İş, ilk genel kurul toplantısına kadar geçecek süre içinde, kongre hazırlıkları da dahil bir çok maddi ve manevi müşküller karşısında kalacağını müdriktir. Bütün bu müşküllerimizin hallinde, başta bakanlığınız olmak üzere hükümetimizin müsamaha ve yardımlarını esirgemiyeceğine emin bulunuyoruz. İcra komitesi hükümetin en yakın yardımcısı olacaktır» **denilmekteydi.**

Bakan yaptığı konuşmada işçilerin grev hakkı konusundaki isteklerine hiç değinmedi.

Genel Sekreter İsmail Aras Amerika'ya davet edildi. Başka sendikacıların da Amerika'ya davet edildikleri söylendi. Aslında Marşal yardımı faslından 2 bin Avrupalı sendikacının Amerika'ya çağrılması düşünülmüştü. Türkiye'den de 100 işçi eğitilmek üzere Amerika'ya gidecekti. Bu rakamlardan ayrı olarak karşılıklı yardım teşkilâtı da 10 işçiyi Amerika'ya davet etmişti. Davet edilen işçilerin vasıfları sendikacı olabilecek yapıda» **olmalarıydı.**

tirildi. Ancak yürütme kurulu anlaşamadı. Kısa bir süre sonra olağanüstü genel kurul toplantısı için karar alındı. Genel muhasip İsmail Aras'ın bir raporu büyük itirazlara yol açtı. İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, Deniz İş Federasyonu, Taşıt İşçileri Federasyonu muhalefet edenlerin başında yer alıyordu. Derhal olağanüstü kongreye gidilmesi istendi.

Gönderilecek 10 işçinin isminin tesbit edilmesi sırasında teşkilât Türk-İş yürütme kuruluna karşı çıktı. 10 işçinin isminin tesbit edilmesinin demokratik olmayan bir yolla yapıldığı iddia edildi...

- **İsmail Aras Amerikalı Mr. Reno'ya verdiği raporda, Amerika'nın Türk sendikacıları karşısında nasıl bir politika gütmesi gerektiği de belirtiliyordu.**

1953

SENDİKACILAR GREV HAKKININ TANINMASINI İSTİYORLAR
TEŞKİLATLANMAMIŞ İŞÇİLER TEŞKİLATLANIYOR

- Teksif Federasyonu zam istedi. Grev kanunu meclise yeniden getirildi. İstanbul'da Zeytinburnu Çimento fabrikası işçileri ücretlerine zam istediler. Bu isteklerini yerine getirttirmek için direndiler. Birlik işçileri savundu. Miting yapmak için karar aldı. Paşabahçe Şişe ve Cam İşçileri ve Deniz İşçileri Sendikası işçi ücretlerine zam istedi.
- Ege İşçi Sendikaları Federasyonu kuruldu. Bu federasyonun kuruluşunda 12 kurucu sendika vardı. Hatay İşçi Sendikaları Federasyonu kuruldu. Bu federasyon, İskenderun'da, Antakya'da, Kırıkhan'daki işçilerin sendikalarını kapsıyordu. Çukurova İşçi Sendikaları Federasyonu kuruldu.
- Türk - İş Bahar Bayramının Mayıstan başka bir güne alınmasını istedi.
- Teksif yayınladığı bildiride işçiler için grev hakkı istedi. «**İhtiyarlık Sigortası**»nın tanınmasını savundu.
- Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu yöneticilerinden Müller «**Türk işçilerinin yaşama şartlarının kötü**» olduğunu söyledi.

- **İstanbul İşçi Sendikaları Birliğinin miting yapma kararına valilik izin vermedi. Miting yapılamadı.**
- **«Komünizmi tel in» mitingi yapıldı. Mitingi İşçi Sendikaları Birliği organize etti.**

Muller

- **Müller hakkında tahkikat açıldı.**

Liman İşçileri

- Türk-İş Genel Kurulu olağanüstü toplandı. Kıbrıs konusu ve Hür Dünya İşçileri Sendikaları Konfederasyonuna katılma konusunu görüştü. Seçimlerde DP'li ve DP ye yakın sendikacılar yönetime geldiler. DP milletvekili Naci Kurt genel başkan oldu
- DP'li milletvekilleri 36 sendika yöneticisiyle İstanbul'da toplantı yaptı. Toplantıda işçi liderleri Celâl Beyaz, Nuri Beşer, Rıza Güven, Ziya Hepbir, Yunus Yakar, Mehmen İnhanlı, Cemil Gider, Zühtü Tetey, işçilere grev hakkı tanınmasını, yıllık ücretli izin hakkının verilmesini, asgari ücret kanununun çıkarılmasını istediler.

- **Çeşitli parti çekişmeleri arasında kongre muhasip seçimini yapamadı. Muhasip seçimi temcilsiler meclisinin toplantısına bırakıldı.**

LİMAN İŞÇİLERİ GREVDE

1954

DENİZ TAHMİL TAHLİYE İŞÇİLERİ İŞ BIRAKIP GREV YAPTILAR.
ÇEŞİTLİ İŞ KOLLARINDA İŞÇİLER ÜZRETLERİNE ZAM İSTİYORLAR.

- İzmir Deniz Tahmil ve Tahliye İşçileri ücretlerinin artırılması için greve başladılar. 600 işçi iş başı yapmadı. İşçilerden 24'ü gözaltına alındı. Birisi sendika başkanı 2 işçi tutuklandı. 500 işçinin ifadesi alındı.
- Matbaa işçileri iş koşullarının düzeltilmesini temin ettirmek için iş başı yapmadılar. 36 işçi koşullar düzeltildikten sonra işe başladılar.
- Şeker Sanayi İşçileri Sendikası Federasyonu, Türkiye Yapı İş Federasyonu Türkiye Askeri İşyerleri İşçi Sendikaları Federasyonu kuruldu.

- **Çalışma Bakanı işçilere grev hakkının verileceğini söyledi. Asgari ücretin tesbit edileceğini ve daha çok sorunun işçiler lehine çözüleceğini bildirdi.**

Çalışma Bakanı liman işçilerinin grev yapmaları üzerine bu olayın korkunç» **olduğunu bildirdi.** Türk işçilerini sınıf mücadelesine teşfik edenlerin yakasına yapışılacağını» **söyledi.**

BAKANLAR
IŞÇILERLE

- Asgari ücretin tayin edilmesi istendi. Milletvekili seçimlerinde işçi milletvekillerini destekleme komitesi kuruldu. Komitenin amacı milletvekillerinin işçilerden seçilmesini sağlamaktı.
- DP bastırdığı seçim afişlerini sendikalara da gönderdi. Bazı sendikacılar «siyasetle uğraşmadıklarını» bildirerek bu afişleri savcılığa götürüp teslim ettiler.
- Vatan Partisi kuruldu.
- Bu tür çalışmanın politik bir çalışma olduğunu iddia ederek sendikaların siyasetle uğraştığını ileri sürdü. Sonuçta işçi milletvekillerini destekleme komitesi hakkında soruşturma açıldı.
- **Yıl içinde yapılacak seçimlere DP'den 23 sendikacı başvurmuştu. Seyfi Demirsoy, Zühtü Tetey, Ali Rıza Arı gibi isimler CHP'den mebus olmak istemişlerdi. İhsan Altınel, Nuri Beşer gibi sendikacılar da DP'de aday oldular. Şaban Yıldız da CMP'de aday oldu. Bütün işçi adaylar içinde yalnız bir kaç tanesi mebus olabildi.**

1955

LİMAN İŞÇİLERİ BASIN TOPLANTISI DÜZENLEDİLER. SENDİKALAR GREV HAKKINI SAVUNUYORLAR. GREV HAKKININ VERİLECEĞİ AÇIKLANDI.

- Tramvay İşçileri, Elektrik İşçileri, Maden İşçileri Tekstil işçileri ücretlerine zam istiyorlar.
- Sendikalar grev hakkı için bildiri yayınlıyorlar. Ege Sanayi Odası da grev hakkının Türk işçisine verilmesi gerektiğini söylüyordu.
- Bahir Ersoy bir bıldırısında «grev hakkı demokrasinin en tabi meyvasıdır» dedi.
- Zonguldak'ta bir grizu patlaması oldu. 50 işçi öldü. 18 işçi yaralandı. 10 işçi kayıp. Amerikalı sendikacı Lewis demeç vererek Türk işçilerinin zor koşullarda çalıştığını söyledi.
- 5000 kadar liman işçisi, adına bir basın toplantısı düzenlendi. Bu toplantıda bütün işçilerin geçim sıkıntısı içinde oldukları bildirildi. Ücretlerin arttırılması istendi. Grev hakkı savunuldu. İş şartları düzelmeyen işçiler iş bıraktılar.
- Grev hakkı bu yıl da DP'nin programında yoktu. 6-7 Eylül olayları münasebetiyle iktidar bir çok işçiyi ve sendikacıyı gözaltına aldı. 6-7 Eylül olaylarını bir fırsat olarak değerlendirdi.
- John Lewis'in demeci sendikacılar arasında tepki ile karşılandı. Bu konuşmanın küstahlık, ve iç işlerimize karışmak olduğu ifade edildi.
- Liman işçilerinin haklarını almak için direnmekte kararlı olduğunu gören bakan «istekleriniz yerine getirilecektir» dedi.

1956

DP İKTİDARI İŞÇİ SENDİKALARINI VE BİRLİKLERİ KAPATMAYA BAŞLIYOR.
BİR ÇOK SENDİKA GREV HAKKININ TANINMASINI İSTİYOR.
İSTANBUL İŞÇİ SENDİKALARI BİRLİĞİ «grev hakkı kampanyası» AÇTI!

● Kırıkkale'de sendikanın bir toplantısında çalışma bakanının önünde işçiler grev hakkının tanınmasını istediler.

● Aynı durum Eskişehir'de cer atölyesinde bir daha tekrarlandı. İşçiler bakandan grev hakkı istediler. Bakan söz verdi.

● İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ile Müstakil İşçi Sendikaları Birliği «**birleşme**» konusunu tartıştılar. Münazarada her iki sendika da «**birleşme**» fikrini savundu. Birlik bu dönemde yaptığı kongrede Teksif ve Deri İş Sendikaları tarafından «**grev kampanyası açmaya**» zorlandı. Kampanya açılınca bu kararı ilk destekleyen Ziya Hepbir Akaryakıt İşçileri Sendikası başkanı oldu (Bugünkü Petrol-İş).

● Gıda Sanayi İşçileri Sendikası da grev isteyen sendikalar arasına girdi. Yurdun bir çok yerinden bir çok sendika her gün artan bir hızla grev hakkını istiyordu.

● Demir ve Madeni Eşya İşçileri Sendikası kongresinde, grev hakkının verilmesi istendi. Gemi adamları sendikası grev istedi.

● Yıl içinde asgari ücret 480 kuruştu. Bu tarihte etin kilosu da 400 kuruşaydı.

● İstanbul İşçi Sendikaları Birliği bütün parti temsilcilerinin davet edildiği bir toplantı yaptı. Bu toplantıya İnönü dışında hiç bir politikacı katılmadı.

● **Bakan Kırıkkale'de grev kanununun yıl sonunda meclise verileceğini açıkladı. İşçilere söz verdi.**

● **Çalışma bakanı bu toplantı için «Birlik siyasetin içine girdi» diye düşüncelerini açıkladı.**

Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan'ın kapattığı Kocaeli İşçi Sendikaları Birliği yöneticileri duruşmada.

- Çeşitli sendikalar, kapatma kararını şiddetle eleştirdiler. Bu kararların «demokrasi» ile ilgisi bulunmadığını açıkladılar.
- Birlik başkanı bu açıklamanın yanlış olduğunu, sendikaların çok güçlü olduğunu söyledi. İstanbul'da işçilerin % 60'ının sendika üyesi olduğunu bildirdi.
- Teksif federasyonu başkanı Bahir Ersoy «**Milli Korunma**» kanununun yanlış uygulanmasından dolayı tekstil iş kolunda binlerce işsiz insanın meydana geldiğini söyledi.
- Sendikalar kapatılırken İngiliz Maden İşçileri Sendikasından Mr. Jones Türkiye'ye geldi. Gazetecilerin sordukları sorulara cevap verdi. «**İşçi Sendikalarının siyasî partilerle ilgilenmelerinden hatta onları desteklemelerinden elzem bir şey olamaz**» dedi.
- **Çalışma Bakanı grev hakkını kullanacak sendikaların çok güçlü olmaları gerektiğini söyledi. Bütün Türkiye'deki sendikalarda bütün işçilerin % 25'inin kayıtlı olduğunu açıkladı.**
- **Çalışma Bakanı işsizlik iddialarını reddetti. Ve sendikaların siyasetle uğraştığını iddia ederek adalet bakanlığına başvurdu. Bir çok sendikanın ve birliğin kapatılmasını istedi. Adana, Ankara, Bursa, Kocaeli, İşkenderun, Gaziantep, Diyarbakır işçi sendikaları ve birlikleri sorgu hakimleri kararıyla faaliyetten men edildi.**

1954 YILINDA GREV YAPAN LİMAN İŞÇİLERİ ÇEŞİTLİ CEZALAR ALDILAR.
HÜRRİYET PARTİSİ GREV KANUNU TASARISI HAZIRLADI, MECLİSE SUNDU.
TÜRK-İŞ KAPATILMAKLA TEHDİT EDİLİYOR.
SENDİKALARIN KAPATILMASI PROTESTO EDİLİYOR.

1957

- Yıl içinde işçiler grev hakkı için yan ödemeler için, ücretlerinin arttırılması için, toplu sözleşme hakkı için bildiriler yayınlamaya, toplantılar yapmaya devam ettiler. Hürriyet Partisi tarafından meclise sunulan kanunu savundular. Teksif Sendikası ise daha başka bir sendikalar kanun tasarısı hazırladı. Meclise, mebuslara gönderdi.
- **DP'li milletvekilleri grevin çok zararlı bir şey olduğunu iddia ettiler.**

Çalışma Bakanı Samed Ağaoğlu İşçi Hastanesinde

1957 seçimlerinde de işçiler seçilemediler

- Üniversiteden öğretim üyeleri baskı ortamında sendikalarda ders veremeyeeceklerini açıkladılar.
- 1954 yılında İzmir'de grev yapan 650 liman işçisinin davası bu yıl sonuca bağlandı. Bütün işçilere çeşitli cezalar verildi.
- Türk-İş Konfederasyonunun kuruluş şekli ve hukuki eksiklik iddiaları tartışılmaya başlandı. Geçen yılın sonlarında kapatılan sendikalar ve sendika birlikleri Basın Teknisyenleri Sendikası tarafından, İstanbul Gemi Adamları Sendikası tarafından, Teksif tarafından şiddetle eleştirildi.
- Sendikalarda yapılan sosyal siyaset dersleri hükümetin emri ile yasaklandı.
- Vatan Partisi kapatıldı.
- İktidar cyrı iş kollarındaki sendikaların birlik kuramayacaklarını, kurulan birliğe de kanuni 3/2 nisapla katılma kararı almadıklarını iddia etti. Kapatılan birliklerin «sınıf mücadelesi yoluna saptıklarını» söyledi. Yıl içinde kapatılan sendika birlikleri şunlar oldu: Marmara Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu, 15 bin üyeli Sakarya İşçi Sendikaları Birliği.

1958

PATRONLAR İSTEDİĞİ ZAMAN LOKAVT YAPIYORLAR.
İŞÇİLER GREV HAKKINI ALMAK İÇİN ÇALIŞIYORLAR
İŞÇİLER ÜCRETLERİN ARTMASINI İSTİYORLAR.

- İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, Türk-İş'e bağlı sendikalarla bir toplantı yaptı. Bütün sendikacılar grev hakkının verilmesini istiyorlardı. Konfederasyon başkanı «grev hakkını istemeye devam edeceğiz» diyordu.
- İETT işçileri yemeklerin bozuk çıkmasını boykot ederek yemek yemedi.
- Zonguldak maden işçileri, Fırın işçileri, Bira fabrikası işçileri, maden işçileri, demiryolu işçileri ücretlerine zam yapılmasını istediler. Sigara ve tütün işçileri, Lastik işçileri, Tekstil işçileri, maden işçileri, İETT işçileri grev hakkının yasalaştırılmasını istediler.
- 1800 kişilik bir fabrikada patron olarak sorumlu biri bulunamıyordu. Patron lokavt yapıyordu ama işçilerin grev hakkı yoktu.
- DP grev hakkını çıkarmak için çalışmalara başladığını açıkladı. Açıkladığı temel kurallar içinde sendikaları idari denetleme hakkının verilmesi gerektiğini söyledi.

İstanbul İşçi Sendikaları Birliğile

İşsiz Lastik İşçileri

1959

DP GREV İSTEYEN TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI KARŞISINDA ÇARESİZ KALIYOR! İŞSİZLİK YAYGINLAŞIYOR!

● Tekstil ve Lastik iş kolunda büyük bir işsizlik var. Lastik işçilerinin % 90'ı işsiz. İşsizliğin sebebi fabrikaların «**sezon**» yapmaları. Lastik-İş Genel Başkanı Rıza Kuas, Parlamenterlere birer mektup gönderdi. «**Sezon**»un kaldırılmasını istedi.

● Sivas demiryolu işçileri ücretlerine 75 kuruş zam istediler. Sendika başkanı işten atılınca, sorunu çözmek için genel kurul toplantı. Gene eski yönetici seçilince olaylar çıktı. İşçilerden 1500 kadarı yürüyüş yaptı. Kongre salonuna seçilen sendika başkanının alınmaması protesto edildi.

● Zonguldak Maden İşçileri Sendikası 2. Başkanı Mehmet Alpdündar Ankara'da bir basın toplantısı yaparak işçilerine zam istedi. Alpdündar bu basın toplantısından sonra işçi temsilciliğinden atıldı. Bu durumu binlerce kömür işçisi protesto etti. Sendika başkanı bakanlığa çektiği telgrafta aynen arkadaşı gibi düşündüklerini bildirdi. Bu karışıklıkları gidermek için genel kurul toplandı Genel Kurula konuklar ve muhabirler alınmadı. Alpdündar polis zoruyla sendika genel kurulundan atıldı.

● Basın Teknisyenleri Sendikası iş kanununun devlet basımevlerinde uygulanmamasını protesto etmek için iş bırakılırsa bunu grev olarak kabul etmemek gerektiğini söyledi.

● Yedikule'de bir işverenin 350 işçisinin işine son verdiği açıklandı. İşverenin «Lokavt» yaptığı anlaşıldı.

● Maden sanayi işverenleri sendikalaştılar

● İşçi temsilcisi zam isteyince işten atıldı. DP zam talep eden işçilere karşı hemen hırçınlaşıveriyordu. Aydemir Tandoğan'ı savunmak için yürüyüş yapan işçilerin üstüne polis gönderildi. Bir çok işçi gözaltına alındı.

● DP kendi üyesi Alpdündar'a sahip çıkmadı. Sendika genel kurulda delegeler ikiye bölündüler. Alpdündar polis zoruyla kongreden atılınca 50 kadar delege de kongreyi terk etti.

● Millî Danışma Kurulunun yıl içinceki toplantısına Maden-İş ve Teksif Sendikalarının temsilcileri çağrılmadıklarından katılmamışlardı
Türk-İş Başkanı duruma el koydu. Bu iki sendika çağrılmazsa hiç bir sendikanın katılmayacağını ileri sürdü

İş yavaşlatan işçiler adliyede

Maden İşçileri kongresinin yapıldığı bina önünde toplanan delegeler

● Zeytinburnu'nda Çimento fabrikasındaki işçilerin haklarının verilmemesi üzerine işçi temsilcisi Ali Rıza Erdem işverenden işçi arkadaşlarının hakkını istedi. Ali Rıza Erdem işten atılınca işçiler iş başı yapmadılar.

● CHP bir sendikalar kanunu hazırlayarak meclise verdi.

● Tekel Tütün işçileri adına İbrahim Denizcier, bakandan fabrikayı ziyareti sırasında zam istedi.

● İşveren işçi temsilcisi olan Ali Rıza Erdem'i işten attı. İşçiler işi durdunca polis işe el koydu. 20 işçi nezarete alındı.

1960

DP HÜKÜMETİ DÜŞÜRÜLDÜ. KURUCU MECLİSE İŞÇİLER DE TEMSİLCİ GÖNDERDİLER. HÜR DÜNYA İŞÇİLERİ FEDERASYONUNA ÜYE OLUNDU

● Tekstil ve tütün işçileri ücretlerinin artırılmasını istiyorlar. Maden işçileri, basın işçileri, deniz işçileri grev hakkının verilmesi için ısrar ediyorlar. Türk-İş hazırladığı bir raporla hükümete baş vurdu. Bu raporda grev hakkının verilmesi istendi. Sezon tatili yüzünden Lastik-İş kolunda kitle halinde işsizlik var. Hiç bir iş kolunda iş kanunu tam olarak uygulanmıyor.

● Kibrit İşçileri Sendikası ücretlerin artmasını istemediğini açıkladı. Bu açıklama üzerine sendika Birlik'ten ihraç edildi.

● Hür Dünya İşçi Sendikaları Federasyonuna üye olma konusu tekrar gündeme geldi.

● 27 Mayıs ihtilâli oldu.

● Türk-İş'in Hür Dünya İşçileri Sendikaları Konfederasyonuna üye olmasını Millî Birlik Komitesi hükümeti kabul etti.

● Hür Dünya İşçileri Sendikaları temsilcisi «katılma kararının uygulanamayacağını sanıyorum,» dedi.

● Çalışma Bakanı Türk-İş raporu üzerine «henüz vakit erken» dedi.

Şaban Yıldız

Rıza Kuas

kongrede bulunanlar

● Sendikalar yeni iktidardan grev hakkının tanınmasını, iş kanununun yeniden düzenlenmesini istiyorlar. İhtilâlin çalışma bakanı işçilerin isteklerini karşılayacaklarını bildirdi.

● İstanbul İşçi Sendikaları Birliği içinde on sendikacı yeni ortam içinde birlik politikasını yeterli bulmadıklarını açıkladılar. Bu grup, «**Türk işçisinin hayatında başlaması muhtemel gerçek inkılaba ayak uydurabilecek ve istikbal için ufak bir ümit verebilecek vasıfta olmadığı cihetle birlik yönetiminden toptan istifa etmelerini**» istedi.

Bu sendika başkanları OLEYİS'ten Mustafa Çiçek, Gıda-İş'ten Zühtü Tetey, Su-İş'den Cemil Sermiyatoğlu, Basın-İş'ten, İbrahim Güzelce, Maden İş'ten Kemal Türkler, Lastik İş'ten Rıza Kuas, Teksif'ten Bahir Ersoy, Şekerli Sanayi işçilerinden Ahmet Muşlu idi. Birlik adına Ziya Hepbir yönetim kadrosunu savundu. «**Biz seçimle geldik, elimizden geldiği kadar da çalıştık**» dedi.

● İşçi Sendikaları Birliği genel kurulu toplandı. DP yanlısı olduğu iddia edilen sendikacılar kendilerini savunmadılar. CHP'li sendikacılar ve onlar grubu eski yöneticileri şiddetle eleştirdiler. Rıza Güven ve arkadaşları ise «**birliğin**» bağımsız kalmasını öneriyorlardı. Görev alacak insanların siyasî partilerde görev almamalarını istiyordu. «Onlar Grubu»ndan genç sendikacıların «**politika**» konusundaki fikirleri daha değişikti.

«Onlar Grubu»na dahil sendikacıların bir kısmı «İşçi Klübü» nü kurdular.

Sendikacılar İhtilâlin Çalışma Bakanıyla

● «Onlar Grubu»nun üyesi Kemal Türkler «**Sendikaların politika dışında tutulmaları hükmünün sakat» olduğunu»** söyledi. «**İşçi haklarının tahakkuku ve memleket menfaatleri bakımından sendikalar umumi politikaya yetkili olmalıdır**» dedi.

● İhbarlar sonucu bir kısım sendikacılar işlerinden atıldılar, tutuklandılar. Türk İş'in başkanı da tutuklananlar arasındaydı. Ancak yeni Türk-İş yöneticilerinin çabalarıyla tutuklananlar ve işten atılanlar tekrar işlerine döndüler.

● Türk-İş genel kurulu yapıldı Seyfi Demirsoy ve Halil Tunç bir ekip halinde yönetime geldiler. Kongre hadiseli geçti.

İşçiler "GREV HAKKI" istiyor

1961

KURUCU MECLİS TOPLANDI.
GREV HAKKI ANAYASA HÜKMÜ OLDU.
«Partili Sendikacılık», «Partilerüstü Sendikacılık» GÖRÜŞLERİ TARTIŞMA KONUSU OLDU.
TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ KURULDU.

● Kurucu meclise katılacak 6 işçi temsilcisi Ömer Karasan, İsmail İnan, Feridun Şakir Öğünç, Kerim Akyüz, Bahir Ersoy, Tekin Çullu idi, bunlar Türk-İş'in teşkilât temsilcileri tarafından seçilmişlerdi. Aralarında DP'li olduğu için tutuklananlar da vardı.

● Yıl başında uzun süreden beri konuşulup tartışılan bir «**parti çatısı**» altında toplanma fikri gerçekleşti. TİP, Maden-İş'den Kemal Türkler, İstanbul İşçi Sendikaları Birliği'nden Başkan Avni Erakalın ve genel sekreter Şaban Yıldız, Basın İş'den başkan Salih

● **TİP'in kurulması işçi hareketinde bir başka partileşme çabasını yarattı. İlerde YÖN dergisinin çabasıyla Türk-İş yöneticilerinin katılacağı bir «TÜRKİYE ÇALIŞANLAR PARTİSİ» nin kurulması çalışmaları başladı Bir çok profesör ve aydın bu partinin kurulması için çaba sarfetti.**

Özkarabay ve genel sekreter İbrahim Güzelce, Lastik-İş'den Rıza Kuas, Oleyis'den Kemal Nebioğlu, Yaprak Tütün İşçileri Sendikasından Hüseyin Uslubaş, Kimya İş'ten Saffer Göksüzoğlu ve daha iki sendikacının katılmalarıyla kuruldu. İlk genel başkanı Avni Erakalın, ilk genel sekreter de Kemal Türkler'di.

Bu arada mecliste Anayasa görüşülüyordu. Sendikacılar her fırsatta «**grev hakkının verilmesini**» savunuyorlardı. Böyle bir ortam içinde yeni Anayasaya «**grev hakkı**» girdi. Anayasa Temmuz ayı içinde halk oyuna sunuldu ve kabul edildi.

Sendikacılar her fırsatta grev hakkı istiyorlardı

SONUÇ

Türkiye işçi sınıfı 1961 Anayasasının kabul edilmesinden sonra yeni bir döneme girmiş bulunuyordu. Artık uğruna uzun yıllar mücadele edilmiş bulunan «**grev hakkı**» anayasal bir hak olmuştu. Bundan sonraki mücadele «**grev ve toplu sözleşme hakkına sahip işçi sınıfının**» mücadelesi olacaktı.

DEVAMI ÜÇÜNCÜ BROŞÜRDE

Bu kitapçığın hazırlanmasında yararlanılan kitapların adları şöyledir:

- Türkiye'de Sendikacılık. Kemal SÜLKER, 1955 Sendika Kültürü Serisi: 1
- Dünyada ve Bizde Sendikacılık, Kemal SÜLKER, George LAFRANCE, Varlık Yay., 1966
- 100 Soruda Türkiye İşçi Hareketleri, Kemal SÜLKER, Gerçek Yayınevi, 1973.
- Sendikalar ve Politika, Kemal SÜLKER, May Yayınları, 1975
- Sendikacılık ve Siyaset, Alpaslan IŞIKLI, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay., No: 334, 1972
- Türkiye'de Sendikacılık, Anıl ÇEÇEN, Özgür Yayınları, 1973.
- Türkiye'de İşçi Hareketi ve Demokratik Sol, H. Faruk ERGİNSOY, Oleyis Yay., 1971
- Türk İşçi Hareketi Üzerine Bir Deneme, H. Faruk ERGİNSOY, Oleyis Yay.
- Türk Sendikacılığı, Sedat AĞRALI, 1967
- Demokrat Parti, Dr. Cem EROĞUL, SBF Yayınları, 1970
- Türkiye'de İşveren Sendikacılığı Dr. Pars ESİN, 1974
- Sosyal Politika Dr. Cahit TALAS, 1967
- The Development Of Turkish Trade Unionism, Dr. Toker DERELİ, İ. Ü. İktisat Fakültesi Yayınları, 1968
- Lastik-İş'in 25. Yılı, Kemal SÜLKER, Lastik-İş Sendikası Yayınları, 1974
- TÜMTİS'in 20 yılı. Hüseyin PALA, Tümtis Yayınları, 1970

Ayrıca Cumhuriyet, Gece Postası ve Vatan gazeteleri koleksiyonları taranmıştır.

DİZGİ: LATİN MATBAASI, BASKI: Karaca Ofset VARDİYA YAYINLARI, nisan 1975 İstanbul

resimli

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI TARİHİ

NARDİVAN

Fiatı 3 TL